

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการผลิตข้าวและความต้องการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี ที่ได้รับการอบรมโครงการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมลดต้นทุนการผลิต ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ 2 สถานการณ์การทำนา ของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ 3 ความต้องการความรู้ด้านการส่งเสริมการเกษตร ของเกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี ที่ได้รับการอบรมโครงการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมลดต้นทุนการผลิตปี 2555 ซึ่งผลการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

1.1 สภาพพื้นฐานของเกษตรกรผู้ทำนา

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าว จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนการจ้างแรงงาน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานที่ใช้
ในการปลูกข้าว จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนการจ้างแรงงาน

N = 90		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	50	55.6
หญิง	40	44.4
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	1	1.1
31 – 40 ปี	9	10.0
41 – 50 ปี	32	35.6
51 – 60 ปี	32	35.6
61 ปีหรือมากกว่า	16	17.8
อายุน้อยที่สุด = 28 ปี	อายุเฉลี่ย = 51.70 ปี	
อายุสูงที่สุด = 71 ปี	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.934	
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	62	68.9
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	15	16.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	11.1
ปริญญาตรี	3	3.3
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 – 2 คน	16	17.8
3 – 4 คน	46	51.1
5 – 6 คน	22	24.4
7 คนขึ้นไป	6	6.7
สูงที่สุด = 9 คน	เฉลี่ย = 3.52 คน	
ต่ำที่สุด = 1 คน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.84127	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 90		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าว		
1 คน	15	16.7
2 คน	49	54.4
3 คน	15	16.7
4 คน	8	8.9
5 คน	3	3.3
ต่ำที่สุด = 1 คน	เฉลี่ย = 1.67 คน	
มากที่สุด = 5 คน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.972	
จำนวนแรงงานในครัวเรือน		
1 คน	40	44.4
2 คน	34	37.7
3 คน	16	17.8
ต่ำที่สุด = 1 คน	เฉลี่ย = 1.73 คน	
มากที่สุด = 3 คน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.747	
จำนวนการจ้างแรงงานด้านการเกษตร		
ไม่มีการจ้างแรงงาน	10	11.1
1 คน	30	33.3
2 คน	32	35.6
3 คน	16	17.8
4 คน	2	2.2
ต่ำที่สุด = 1 คน	เฉลี่ย = 1.67 คน	
มากที่สุด = 4 คน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.972 คน	

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี สรุปได้ดังนี้

เพศ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 55.6 เป็นเพศชาย และอีกร้อยละ 44.4 เป็นเพศหญิง

อายุ เกษตรกรร้อยละ 35.6 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี และระหว่าง 41 – 50 ปีเท่ากัน รองลงมาร้อยละ 17.8, 10.0 มีอายุ 61 ปี หรือมากกว่า ระหว่าง 31 – 40 ปีตามลำดับ และร้อยละ 1.1 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี โดยเกษตรกรมีอายุน้อยที่สุด 28 ปี และอายุสูงสุด 71 ปี อายุเฉลี่ย 52.67 ปี มีค่าเบี่ยงเบน 9.248 ปี

ระดับการศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 68.9 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น/หรือเทียบเท่า ร้อยละ 11.1 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า ร้อยละ 16.7 และมีเพียงร้อยละ 3.3 เท่านั้นที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 51.1 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 – 4 คน รองลงมาร้อยละ 24.4 17.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 – 6 คน และ 1-2 คน ตามลำดับ และร้อยละ 5.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7 คนขึ้นไป มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำที่สุด 1 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงที่สุด 9 คน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.8412

จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 54.4 มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าว 2 คน รองลงมา ร้อยละ 16.7 มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าว 1 คน และ 3 คนและร้อยละ 8.9 และ 3.3 มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าว 4 คนและ 5 คนตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าว ต่ำสุด 1 คน มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าวสูงสุด 5 คน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.960

จำนวนแรงงานในครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 44.4 มีจำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน 1 คน รองลงมา ร้อยละ 37.7 จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน 2 คนและร้อยละ 17.8 จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน 3 คน

จำนวนจ้างแรงงานด้านการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 35.6 มีการจ้างแรงงานด้านการเกษตร 2 คน รองลงมา ร้อยละ 33.3 17.8 และ 1.1 มีจำนวนแรงงาน 1 คน 3 คน และไม่มีการจ้างแรงงาน ตามลำดับ ร้อยละ 2.2 มีการจ้างแรงงาน 4 คน โดยมีแรงงานต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน เฉลี่ย 2.14 คน

1.2 สภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ทำนา

สภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวขาว ตำบลเมืองเก่า อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร สื่อนในครัวเรือน สื่อนในชุมชน การประชุม ฝึกอบรม สัมมนา คูงานและแหล่งข้อมูลข่าวสาร วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร สื่อในครัวเรือน สื่อในชุมชน และแหล่งความรู้
เกี่ยวกับการผลิตข้าวของเกษตรกร

N = 90		
สภาพสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกของกลุ่มทางการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เป็น	90	100.0
กลุ่มลูกค้า ธกส.	90	100.0
ศูนย์ข้าวชุมชน	10	11.1
สหกรณ์การเกษตร	7	7.8
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	5	5.6
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	3	3.3
ในครอบครัวของท่านมีสื่อชนิดใดบ้าง(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โทรทัศน์	90	100.0
วิทยุ	63	70.0
VCD/DVD	24	26.7
รับหนังสือพิมพ์เป็นประจำ	8	8.9
อื่นๆ (จดหมาย อินเทอร์เน็ต นิตยสาร เป็นต้น)	6	6.6
รับเอกสารวิชาการทางการเกษตรเป็นประจำ	1	1.1
ในชุมชนของท่านมีแหล่งความรู้ชนิดใดบ้าง(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ผู้นำเกษตรกรในหมู่บ้าน	90	100.0
หอกระจายข่าว	62	68.9
ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	10	11.1
ห้องสมุดประจำหมู่บ้าน	7	7.8
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	2	2.2

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 90

สภาพสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์เข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และงานด้านการเกษตร		
ประชุม		
เคยเข้าร่วมประชุม 1 ครั้ง	54	60.0
เคยเข้าร่วมประชุม 2 ครั้ง ขึ้นไป	36	40.0
น้อยที่สุด = 1 ครั้ง เฉลี่ย = 1.31 ครั้ง		
มากที่สุด = 2 ครั้ง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.466		
ฝึกอบรมสัมมนา		
เคยเข้าร่วมประชุม 1 ครั้ง	63	70.0
เคยเข้าร่วมประชุม 2 ครั้ง ขึ้นไป	27	30.0
น้อยที่สุด = 1 ครั้ง เฉลี่ย = 1.02 ครั้ง		
มากที่สุด = 2 ครั้ง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.148		
งานด้านการเกษตร		
เข้าร่วม 1 ครั้ง	79	87.7
เข้าร่วม 2 ครั้ง ขึ้นไป	11	12.2
น้อยที่สุด = 1 ครั้ง เฉลี่ย = 1.13 ครั้ง		
มากที่สุด = 3 ครั้ง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.373		

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นสภาพสังคมของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี สรุปได้ดังนี้

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร (ร้อยละ 100) เกษตรกรผู้ทำนาทั้งหมดเป็นสมาชิกเป็นกลุ่มลูกค้านาคาร์เพื่อเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ร้อยละ 100) รองลงมา ร้อยละ 11.1 , 7.8 เป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน สหกรณ์ การเกษตรตามลำดับ ร้อยละ 5.6 และ 3.3เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ

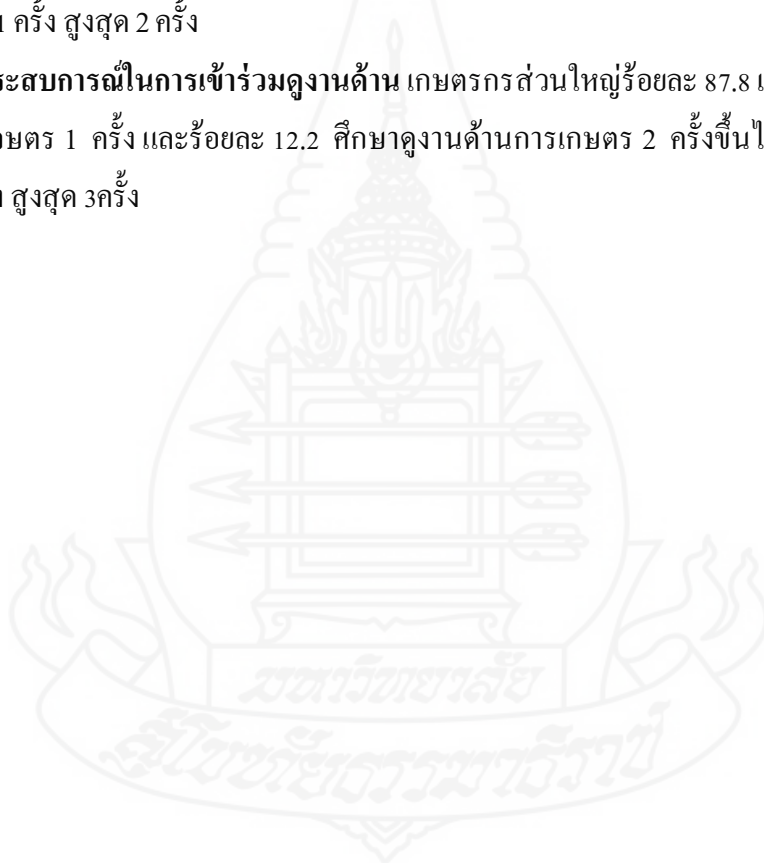
สื่อในครอบครัวของเกษตรกร เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100 มีโทรทัศน์ รองลงมา ร้อยละ 70 , 26.7 , 8.9 มีวิทยุ VCD/DVD รับหนังสือพิมพ์เป็นประจำ /อินเทอร์เน็ต และ เกษตรกรร้อยละ 1.1 มีเอกสารวิชาการทางการเกษตร

สื่อในชุมชน เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100 มีผู้นำเกษตรกรในหมู่บ้าน ร้อยละ 68.9 มีหอกระจายข่าว ร้อยละ 11.1 มีศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ร้อยละ 7.8 และร้อยละ 2.2 มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน

ประสบการณ์ในการเข้าร่วมประชุม เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 60 มีประสบการณ์เข้าร่วมประชุม 1 ครั้ง และร้อยละ 40 มีประสบการณ์เข้าร่วมประชุม 2 ครั้ง

ประสบการณ์ในการฝึกอบรมสัมมนา เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 70 มีประสบการณ์เข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนา 1 ครั้ง และร้อยละ 30 มีประสบการณ์เข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนา 2 ครั้ง เฉลี่ย 1.02 ครั้ง ต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 2 ครั้ง

ประสบการณ์ในการเข้าร่วมดูงานด้าน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 87.8 เข้าร่วมศึกษาดูงานด้านการเกษตร 1 ครั้ง และร้อยละ 12.2 ศึกษาดูงานด้านการเกษตร 2 ครั้งขึ้นไป เฉลี่ย 0.09 ครั้ง ต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 3 ครั้ง

ตารางที่ 4.3 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าว ของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี

N = 90

การรับข้อมูล ข่าวสาร	ประเภทสื่อที่รับข้อมูล (จำนวน/ร้อยละ)										
	ตนเอง	เพื่อนบ้าน	ผู้นำ	เจ้าหน้าที่ รัฐ	เอกชน	สถาบัน การศึกษา	สื่อ สิ่งพิมพ์	VCD/ DVD	สื่อเสียง	โทรทัศน์	อื่นๆ
พันธุ์ข้าว	50 (55.6)	55 (61.1)	18 (20)	45 (50.0)	0 (0)	0 (0)	4 (4.4)	0 (0)	4 (4.4)	0 (0)	0 (0)
การปลูก	71 (78.9)	58 (64.4)	21 (23.3)	42 (46.7)	0 (0)	0 (0)	2 (2.2)	0 (0)	5 (5.6)	1 (1.1)	1 (1.1)
การดูแลรักษา	75 (83.3)	31 (34.4)	8 (8.9)	10 (11.1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	2 (2.2)	2 (2.2)	1 (0.2)
การเก็บเกี่ยว	73 (81.1)	38 (42.2)	72 (11.1)	28 (31.1)	44 (48.9)	0 (0)	0 (0)	3 (3.3)	0 (0)	2 (2.2)	0 (0)
การจำหน่าย	69 (76.7)	58 (64.4)	25 (27.8)	20 (22.2)	3 (3.3)	0 (0)	2 (2.2)	0 (0)	5 (5.6)	1 (1.1)	1 (1.1)

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี สรุปได้ดังนี้

การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าว แบ่งเป็นการรับข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ พันธุ์ข้าว การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว และการจำหน่าย ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

พันธุ์ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 61.1 รับข้อมูลจากเพื่อนบ้าน รองลงมาร้อยละ 55.6 รู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 50 จากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 20 จากผู้นำ ร้อยละ 4.4 จากสื่อเสียง และจากสื่อสิ่งพิมพ์เท่ากัน ส่วนสื่ออื่น ๆ ได้แก่ เอกชน สถาบันการศึกษา VCD/DCD โทรทัศน์และอื่นๆ เกษตรกรไม่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับพันธุ์ข้าว

การปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 78.9 รู้ด้วยตนเอง รองลงมาร้อยละ 64.4 รับข้อมูลจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 46.7 จากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 23.3 จากผู้นำ ร้อยละ 5.6 จากสื่อเสียง ร้อยละ 2.2 จากสื่อสิ่งพิมพ์ และร้อยละ 1.1 รับจากโทรทัศน์และ สื่ออื่น ๆ เท่ากัน สื่ออื่นๆ ได้แก่ เอกชน สถาบันการศึกษา และ VCD/DCD เกษตรกรไม่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าว

การดูแลรักษา เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 37.0 รู้ด้วยตนเอง รองลงมาร้อยละ 32.7 รับข้อมูลจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 14.2 จากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 12.0 จากผู้นำ ร้อยละ 2.3 จากสื่อเสียง ร้อยละ 0.8 จากสื่อสิ่งพิมพ์ และโทรทัศน์เท่ากัน และ ร้อยละ 0.2 จาก internet ส่วนสื่ออื่น ๆ ได้แก่ เอกชน สถาบันการศึกษา และ VCD/DCD เกษตรกรไม่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลรักษา

การเก็บเกี่ยว เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 83.3 รู้ด้วยตนเอง รองลงมาร้อยละ 34.4 รับข้อมูลจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 11.1 จากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 8.9 จากผู้นำ ร้อยละ 2.2 จากสื่อเสียงและโทรทัศน์เท่ากัน และร้อยละ 0.2 จากสื่ออื่นๆ ส่วนสื่ออื่น ๆ ได้แก่ เอกชน สถาบันการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์และ VCD/DCD เกษตรกรไม่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวข้าว

การจำหน่าย เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 76.7 รู้ด้วยตนเอง รองลงมาร้อยละ 33.1 รับข้อมูลจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 27.8 จากผู้นำ ร้อยละ 22.2 จากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 5.6 จากสื่อเสียง ร้อยละ 3.3 จากเอกชน ร้อยละ 2.2 จากสื่อสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 0.9 จากสื่อสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 1.1 จากโทรทัศน์ และสื่ออื่นๆเท่ากัน ส่วนสื่ออื่น ๆ ได้แก่ สถาบันการศึกษา และ VCD/DCD เกษตรกรไม่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการจำหน่าย

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ทำนา

สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ทำนาคำบลเมืองเก่า อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย ขนาดพื้นที่การเกษตรทั้งหมด พื้นที่ทำนาปี พื้นที่ทำนาปรัง พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน พื้นที่ประมงสัตว์ธรรมชาติ การครอบครองพื้นที่ในการปลูกข้าว อาชีพหลักของเกษตรกรผู้ผลิตข้าว วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ทำนา

N = 90		
สภาพเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด (ไร่)		
1 - 20	13	14.4
21 – 30	47	52.2
31 - 40	18	20.0
มากกว่า 40	12	13.3
ค่าต่ำสุด = 4 ไร่	ค่าเฉลี่ย = 31.15 ไร่	
ค่าสูงสุด = 71 ไร่	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 15.973	
ขนาดพื้นที่ทำนาปี (ไร่)		
1 - 20	7	7.7
21 - 30	49	76.6
31 - 40	21	12.2
มากกว่า 40 ไร่	13	3.3
ค่าต่ำสุด = 12 ไร่	ค่าเฉลี่ย = 29.71 ไร่	
ค่าสูงสุด = 112 ไร่	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 12.302	
ขนาดพื้นที่ทำนาปรัง (ไร่)		
ไม่มี	11	12.2
10 - 20	22	24.4
21 - 30	36	40.0
31 - 40	18	20.0
มากกว่า 20	3	3.3
ค่าต่ำสุด = 5 ไร่	ค่าเฉลี่ย = 21.58 ไร่	
ค่าสูงสุด = 58 ไร่	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.217	

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 90

สภาพเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขนาดพื้นที่ทำนาค้า (ไร่)		
ไม่มี	20	22.2
1- 2	58	64.4
มากกว่า 2 ไร่	12	13.3
ค่าต่ำสุด = 2 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 0.61 ไร่		
ค่าสูงสุด = 6 ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.435		
ขนาดพื้นที่ทำนาหวาน(ไร่)		
1 - 5	14	15.5
6 - 10	20	22.2
11 - 15	43	47.7
มากกว่า 15	13	14.4
ค่าต่ำสุด = 3 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 12.91 ไร่		
ค่าสูงสุด = 58 ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.389		
การครอบครองพื้นที่ในการปลูกข้าว		
เป็นพื้นที่เช่าทั้งหมด	41	45.6
เป็นพื้นที่ของตนเองบางส่วน และเช่าบางส่วน	35	38.9
เป็นพื้นที่ของตนเองทั้งหมด	14	15.6
พื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ (ไร่)		
ไม่ประสบภัย	34	37.7
1 - 10	38	42.2
มากกว่า 10 ไร่	18	20.0
ค่าต่ำสุด = 4 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 5.41 ไร่		
ค่าสูงสุด = 30 ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.923		

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี สรุปได้ดังนี้

ขนาดพื้นที่ที่ทำการเกษตรทั้งหมด เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 52.2 มีพื้นที่ทำการเกษตร 11 - 20 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 20.0 14.4 13.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ระหว่าง 21 - 30 ไร่ 1 - 10 ไร่ มากกว่า 30 ไร่ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรสูงสุด 71 ไร่ พื้นที่ต่ำสุด 2 ไร่ มีพื้นที่เฉลี่ย 19.12 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.083

ขนาดพื้นที่ที่ทำนาปี เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.6 มีพื้นที่ทำนาปี 21 - 30 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 12.2 7.7 3.3 มีพื้นที่ทำนาปี ระหว่าง 31 - 40 ไร่ 1 - 20 ไร่ และมากกว่า 40 ไร่ ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ทำนาปีสูงสุด 58 ไร่ พื้นที่ต่ำสุด 2 ไร่ มีพื้นที่เฉลี่ย 12.91 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.389

ขนาดพื้นที่ที่ทำนาปรัง เกษตรกร ร้อยละ 40.0 มีพื้นที่ทำนาปรัง 5 - 10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 24.4 20.0 12.2 3.3 มีพื้นที่ทำนาปรัง 1 - 5 ไร่ 11 - 20 ไร่ ไม่มีพื้นที่ทำนาปรังและมากกว่า 20 ไร่ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ทำนาปรัง สูงสุด 58 ไร่ พื้นที่ต่ำสุด 0 ไร่ มีพื้นที่เฉลี่ย 5.37 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.655

ขนาดพื้นที่ที่ทำนาดำ เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.7 มีพื้นที่ทำนาดำ ระหว่าง 1 - 2 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 22.2 13.3 ไม่มีพื้นที่ทำนาดำและมีพื้นที่ทำนาดำมากกว่า 2 ไร่ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีพื้นที่สูงสุด 6 ไร่ พื้นที่ต่ำสุด 1 ไร่ มีพื้นที่เฉลี่ย 0.61 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.435

ขนาดพื้นที่ที่ทำนาหว่าน เกษตรกรร้อยละ 47.7 มีพื้นที่ทำนาหว่าน 11 - 15 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 22.2 15.5 14.4 มีพื้นที่ทำนาหว่าน ทั้งหมด ระหว่าง 6 - 10 ไร่ 1 - 5 ไร่ มากกว่า 15 ไร่ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีพื้นที่สูงสุด 58 ไร่ พื้นที่ต่ำสุด 3 ไร่ มีพื้นที่เฉลี่ย 12.91 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.389

การครอบครองที่ดินในการปลูกข้าว เกษตรกรร้อยละ 45.6 มีพื้นที่เช่าทั้งหมด รองลงมา ร้อยละ 38.9 มีพื้นที่ของตนเองบางส่วนและเช่าบางส่วน และท้ายสุดร้อยละ 15.6 เป็นพื้นที่ของตนเองทั้งหมด

พื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 42.2 มีพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ 1 - 10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 37.7 20.0 ไม่มีพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ และมากกว่า 10 ไร่ ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติสูงสุด 30 ไร่ พื้นที่ต่ำสุด 4 ไร่ มีพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติเฉลี่ย 5.53 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.923

ตอนที่ 2 สถานการณ์การปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

การศึกษาสถานการณ์การปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรีที่เข้าร่วมอบรมโครงการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยลดต้นทุนการผลิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 2.1 สถานการณ์ด้านการปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

ตอนที่ 2.2 ต้นทุนการปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

ตอนที่ 2.3 การจำหน่ายผลผลิตจากการปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

2.1 สถานการณ์ด้านการปลูกข้าว

การปฏิบัติในการปลูกข้าว

การปฏิบัติในการปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย การเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ ช่วงเวลาของการผลิตข้าว การดูแลรักษา การจัดการปัจจัยการผลิต การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต ข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 การปฏิบัติในการปลูกข้าว

N = 90

การปฏิบัติในการผลิตข้าว	จำนวนเกษตรกร ที่ปฏิบัติ	ร้อยละ
การเตรียมดิน		
การไถเพื่อพลิกดินให้เมล็ดวัชพืชงอก	90	100
มีการไถแปร ฟังกลบวัชพืชลงดิน	90	100
มีการปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ เพื่อการรักษาระดับน้ำ	90	100
มีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน	0	0
มีการปรับสภาพดินด้วยพืชตระกูลถั่ว	22	24.4
การคัดเลือกพันธุ์ข้าว		
ใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ สะอาด ปราศจากสิ่งเจือปน	90	100
ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ตรงตามพันธุ์	90	100
ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง	90	100
ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ต้านทานโรคและแมลง	90	100
ใช้เมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ	90	100
การเตรียมเมล็ดพันธุ์		
กลูกลเมล็ดพันธุ์ด้วยสารเคมีป้องกันเชื้อรา	11	12.2
มีการคัดแยกเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้คุณภาพ	90	100
แช่เมล็ดพันธุ์ในน้ำประมาณ 12 – 24 ชั่วโมง	90	100
หุ้มเมล็ดพันธุ์ที่แช่น้ำแล้วด้วยกระสอบป่านชุบน้ำ เก็บไว้ในที่ร่มนานประมาณ 30 – 48 ชั่วโมง	90	100
ใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ 7 – 10 กิโลกรัมต่อไร่ (นาปักดำ)	15	16.7
ใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ 15 – 20 กิโลกรัมต่อไร่ (นาหว่าน)	0	0
มีการทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ข้าว	0	0

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

N = 90		
การปฏิบัติในการผลิตข้าว	จำนวนเกษตรกร ที่ปฏิบัติ	ร้อยละ
การปลูก		
ปลูกโดยใช้แรงงานคน	90	100
ใช้ต้นกล้าข้าวที่อายุประมาณ 25 – 30 วัน	13	14.4
ใช้ต้นกล้าจึบละ 3 – 5 ต้น ปักดำลึกประมาณ 3 – 5 ซม.	18	20
การดูแลรักษา		
ใส่ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี	22	24.4
ผสมปุ๋ยเคมีสูตรต่างๆใช้เอง	28	31.1
ใส่ปุ๋ย 2 ครั้ง	58	64.4
การตัดพันธุ์ปน	86	95.6
กำจัดศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ	84	93.3
ควบคุมระดับน้ำในแปลงนาให้มีความลึกประมาณ 10 ซม.	78	86.7
การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว		
กำหนดวันเก็บเกี่ยวหลังวันออกดอก 28 – 30 วัน	28	31.1
ก่อนการเก็บเกี่ยว มีการระบายน้ำออกจากแปลงนา	86	95.6
มีการตากข้าวบนลานตาก	22	24.4
การจำหน่าย		
จำหน่ายผลผลิตในรูปของข้าวเปลือกสด หลังการเก็บเกี่ยวทันที	78	86.7
จำหน่ายผลผลิตในรูปแบบข้าวเปลือกที่ผ่านการลดความชื้นแล้ว	28	31.1

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นการปฏิบัติในการปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี สรุปได้ดังนี้

การเตรียมดิน เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีการไถเพื่อพลิกดินให้เมล็ดพืชฝังลง มีการไถแปร ฝังกลบวัชพืชลงดิน มีการปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ เพื่อการรักษาระดับน้ำ ร้อยละ 24.4 มีการปรับสภาพดินด้วยพืชตระกูลถั่ว โดยไม่มีเกษตรกรรายใดมีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน

การคัดเลือกพันธุ์ข้าว เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100) ใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ สะอาด ปราศจากสิ่งเจือปน ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ตรงตามพันธุ์ ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ต้านทานโรคและแมลง ใช้เมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ

การเตรียมเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีการคัดแยกเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้คุณภาพ แช่เมล็ดพันธุ์ในน้ำประมาณ 12 – 24 ชั่วโมง หุ้มเมล็ดพันธุ์ที่แช่น้ำแล้วด้วยกระสอบป่าน ชุบน้ำ เก็บไว้ในที่ร่มนานประมาณ 30 – 48 ชั่วโมง ร้อยละ 16.7 ใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ 7 – 10 กิโลกรัมต่อไร่ (นาปีดำ) ร้อยละ 12.2 คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารเคมีป้องกันเชื้อรา

โดยไม่มีเกษตรกรรายใดใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ 15 – 20 กิโลกรัมต่อไร่ (นาหว่าน) และทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ข้าว

การปลูก เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100) ปลูกโดยใช้แรงงานคน ร้อยละ 20 ใช้ต้นกล้าจบัลละ 3 – 5 ต้น ปักดำลึกประมาณ 3 – 5 เซนติเมตร ร้อยละ 14.4 ใช้ต้นกล้าข้าวที่อายุประมาณ 25 – 30 วัน โดยไม่มีเกษตรกรรายใดปลูกโดยใช้เครื่องปักดำ

การดูแลรักษา เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 95.6 มีการตัดพันธุ์ปน ร้อยละ 93.3 มีการกำจัดศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 86.7 มีการควบคุมระดับน้ำในแปลงนาให้มีความลึกประมาณ 10 ซม. ร้อยละ 64.4 มีการใส่ปุ๋ย 2 ครั้ง ร้อยละ 31.1 ผสมปุ๋ยเคมีสูตรต่างๆใช้เอง ร้อยละ 24.4 ใส่ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 95.6 ก่อนการเก็บเกี่ยว มีการระบายน้ำออกจากแปลงนาและมีการตากข้าวในนาหลังการเก็บเกี่ยว (เก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคน) เท่ากัน ร้อยละ 31.1 กำหนดวันเก็บเกี่ยวหลังวันออกดอก 28 – 30 วัน ร้อยละ 24.4 มีการตากข้าวบนลานตาก

การจำหน่าย เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 86.7 จำหน่ายผลผลิตในรูปแบบข้าวเปลือกสด หลังการเก็บเกี่ยวทันที ร้อยละ 31.1 จำหน่ายผลผลิตในรูปแบบข้าวเปลือกที่ผ่านการลดความชื้นแล้ว

2.2 ต้นทุนการปลูกข้าว

ต้นทุนการปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรีประกอบด้วยค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าเตรียมดิน ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี ค่าจ้างแรงงาน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าเก็บเกี่ยวและขนส่ง ค่าเช่าที่ดิน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ข้อมูลวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ต้นทุนการผลิตข้าว

N = 90		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าเมล็ดพันธุ์ ต่อ ไร่ (บาท)		
500 – 600	25	27.7
601 – 700	37	44.1
มากกว่า 700	28	31.1
ค่าต่ำสุด = 550 บาท ค่าเฉลี่ย = 618.36 บาท		
ค่าสูงสุด = 822 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 49.043		
ค่าเตรียมดิน ต่อ ไร่ (บาท)		
500 – 550	11	12.2
551 – 600	65	72.2
มากกว่า 600	14	15.5
ค่าต่ำสุด = 550 บาท ค่าเฉลี่ย = 593.89 บาท		
ค่าสูงสุด = 700 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 52.375		
ค่าปุ๋ย ต่อ ไร่ (บาท)		
500 – 600	4	4.4
601 – 700	16	17.7
701 - 800	22	24.4
801 - 900	48	53.3
ค่าต่ำสุด = 550 บาท ค่าเฉลี่ย = 776.67 บาท		
ค่าสูงสุด = 850 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 90.938		

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N = 90

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าสารเคมี ต่อไร่ (บาท)		
150 – 200	47	52.2
201 – 250	15	16.7
251 - 300	19	21.1
301 - 350	9	10.0
ค่าต่ำสุด = 158 บาท ค่าเฉลี่ย = 217.51 บาท		
ค่าสูงสุด = 350 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 71.407		
ค่าจ้างแรงงาน ต่อไร่ (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 350	11	12.2
400 – 450	51	56.7
450 - 500	28	31.1
ค่าต่ำสุด = 350 บาท ค่าเฉลี่ย = 445.00 บาท		
ค่าสูงสุด = 500 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 49.179		
ค่าเก็บเกี่ยวและขนส่ง ต่อไร่ (บาท)		
500 – 600	18	20
601 – 700	24	26.6
701 - 800	36	40.0
801 - 900	12	13.3
ค่าต่ำสุด = 600 บาท ค่าเฉลี่ย = 748.22 บาท		
ค่าสูงสุด = 850 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 105.357		
ค่าเช่าที่ดิน ต่อไร่ (บาท)		
500 – 600	47	52.2
601 – 700	14	15.6
701 – 800	29	32.2
ค่าต่ำสุด = 500 บาท ค่าเฉลี่ย = 592.67 บาท		
ค่าสูงสุด = 750 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 100.848		

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นสภาพพื้นฐานการปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรีสรุปได้ดังนี้

ค่าเมล็ดพันธุ์ ต่อไร่ เกษตรกร ร้อยละ 44.1 มีค่าเมล็ดพันธุ์ต่อไร่ ระหว่าง 601 – 700 บาท รองลงมา ร้อยละ 31.1 , 27.7 มีค่าเมล็ดพันธุ์ต่อไร่ มากกว่า 700 บาท และ 500 – 600 บาท ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีค่าเมล็ดพันธุ์ต่อไร่ต่ำสุด 550 บาท และค่าเมล็ดพันธุ์สูงสุด 822 บาท ค่าเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยต่อไร่ 618.36 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 49.043

ค่าเตรียมดิน ต่อไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 72.2 มีค่าเตรียมดินต่อไร่ ระหว่าง 551 – 600 บาท รองลงมา ร้อยละ 15.5 12.2 มีค่าเตรียมดินต่อไร่มากกว่า 600 บาทและ 501 – 550 บาท ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีค่าเตรียมดินต่อไร่ต่ำสุด 550 บาท มีค่าเตรียมดินต่อไร่สูงสุด 700 บาท ค่าเตรียมดินเฉลี่ยต่อไร่ 593.89 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 52.375

ค่าปุ๋ย ต่อไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.3 มีค่าปุ๋ยต่อไร่ระหว่าง 801 – 900 บาท รองลงมา ร้อยละ 24.44 17.77 มีค่าปุ๋ยต่อไร่ระหว่าง 701 – 800 บาท และ 601 – 700 บาทมี เกษตรกรส่วนน้อยร้อยละ 4.44 มีค่าปุ๋ยระหว่าง 501 – 600 บาท โดยเกษตรกรมีค่าปุ๋ยต่อไร่ต่ำสุด 550 บาท มีค่าปุ๋ยต่อไร่สูงสุด 850 บาท ค่าปุ๋ยเฉลี่ยต่อไร่ 776.67 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 90.938

ค่าสารเคมี ต่อไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.5 มีค่าสารเคมีต่อไร่ ระหว่าง 150 - 200 บาท รองลงมา ร้อยละ 21.1 16.7 10.0 มีค่าสารเคมีต่อไร่ระหว่าง 251 – 300 บาท 201 – 250 บาท 201 – 250 บาท 301 – 350 โดยเกษตรกรมีค่าสารเคมีต่อไร่ต่ำสุด 158 บาท มีค่าสารเคมีต่อไร่ สูงสุด 350 บาท ค่าสารเคมีต่อไร่เฉลี่ยต่อไร่ 217.51 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 71.407

ค่าจ้างแรงงาน ต่อไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 56.7 มีค่าจ้างแรงงานต่อไร่ 400 - 450 บาท และเกษตรกรที่เหลือร้อยละ 31.1 12.2 มีค่าจ้างแรงงานต่อไร่ 450 - 500 บาท น้อยกว่าหรือเท่ากับ 350 บาทตามลำดับ โดยค่าจ้างแรงงานต่ำสุด 350 บาท และค่าจ้างแรงงานสูงสุด 500 บาท มีค่าจ้างเฉลี่ยต่อไร่ 445 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 49.179

ค่าเก็บเกี่ยวและขนส่ง ต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 40.0 มีค่าเก็บเกี่ยวและขนส่งต่อไร่ ระหว่าง 701 – 800 บาท รองลงมาได้แก่ ร้อยละ 26.6 20.0 13.3 มีค่าเก็บเกี่ยวและขนส่งต่อไร่ 601 - 700 บาท 500 – 600 บาท และ 801 – 900 บาทตามลำดับ โดยค่าเก็บเกี่ยวและขนส่งต่ำสุด 600 บาท และค่าเก็บเกี่ยว

และขนส่งจ้างแรงงานสูงสุด 850 บาท มีค่าเก็บเกี่ยวและขนส่งเฉลี่ยต่อไร่ 748.22 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 105.357

ค่าเช่าที่ดิน ต่อไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.2 มีค่าเช่าที่ดินต่อไร่ระหว่าง 501 – 600 บาท รองลงมา ร้อยละ 32.2 15.6 มีค่าเช่าที่ดินต่อไร่ระหว่าง 701 – 800 บาท 601 – 700 บาท โดยค่าเช่าที่ดินต่ำสุด 500 บาท และค่าเช่าที่ดินสูงสุด 800 บาท มีค่าเช่าที่ดินเฉลี่ยต่อไร่ 592.67 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 100.848

2.3 การจำหน่ายผลผลิต

การจำหน่ายผลผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย ผลผลิตข้าวทั้งหมด ปริมาณข้าวที่เก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ ปริมาณข้าวที่เก็บไว้จำหน่าย ราคาขายผลผลิต ต้นทุนทั้งหมด กำไรหรือขาดทุน ข้อมูลวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ผลผลิตข้าวทั้งหมด

N = 90		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผลผลิตข้าวทั้งหมด (กิโลกรัม)		
1,000 - 5,000	44	48.9
5,001 - 10,000	27	30.0
10,001 - 15,000	10	11.1
มากกว่า 15,000	9	10.0
ค่าต่ำสุด = 1,000 กิโลกรัม ค่าเฉลี่ย = 8,263.44 กิโลกรัม		
ค่าสูงสุด = 25,000 กิโลกรัม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 7132.678		

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

N = 90

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ (กิโลกรัม)		
น้อยกว่า 500	49	54.4
500 - 1,000	10	11.1
1,001 - 1,500	6	6.7
1,500 - 2,000	5	5.6
มากกว่า 2,000	20	22.2
ค่าต่ำสุด = 250 กิโลกรัม ค่าเฉลี่ย = 998.89 กิโลกรัม ค่าสูงสุด = 2,500 กิโลกรัม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 910.578		
จำหน่าย (กิโลกรัม)		
1,001 - 5,000	49	55.6
5,001 - 10,000	9	10.0
10,001 - 15,000	10	11.1
มากกว่า 15,000	22	24.4
ค่าต่ำสุด = 1,500 กิโลกรัม ค่าเฉลี่ย = 7304.22 กิโลกรัม ค่าสูงสุด = 23,000 กิโลกรัม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.316		
ราคาขายผลผลิต (บาท/ตัน)		
8,000 - 9,000	19	21.1
9,001 - 10,000	26	28.9
10,001 - 11,000	13	14.4
มากกว่า 11,000	32	35.6
ค่าต่ำสุด = 9,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 10,600 บาท ค่าสูงสุด = 12,000 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.174		

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

N = 90

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กำไรหรือขาดทุน		
กำไร	75	83.3
ขาดทุน	15	16.7

จากตารางที่ 4.7 สรุปได้ดังนี้

ผลผลิตข้าวทั้งหมด เกษตรกรร้อยละ 48.9 มีผลผลิตข้าวทั้งหมด 1,000 – 5,000 กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 30.0 11.1 10.0 มีผลผลิตข้าว มากกว่า 15,000 กิโลกรัม 10,001 – 15,000 กิโลกรัม และ 5,001 – 10,000 กิโลกรัมตามลำดับ โดยผลผลิตข้าวต่ำสุด 1,000 กิโลกรัม และผลผลิตข้าวสูงสุด 25,000 กิโลกรัม ผลผลิตข้าวทั้งหมดเฉลี่ย 8,263.44 กิโลกรัม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7132.678

เก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 54.4 เก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ น้อยกว่า 500 กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 22.2 11.1 6.7 5.6 เก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ มากกว่า 2,000 กิโลกรัม 500 – 1,000 กิโลกรัม 1,001 – 1,500 กิโลกรัม และ 1,500 – 2,000 กิโลกรัมตามลำดับ โดยเกษตรกรเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ต่ำสุด 250 กิโลกรัม เก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์สูงสุด 2,500 กิโลกรัม เก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ เฉลี่ย 998.89 กิโลกรัม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 910.578

การจำหน่าย เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 55.6 จำหน่ายข้าว 1,000 – 1,500 กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 24.4 11.1 10.0 จำหน่ายข้าวมากกว่า 15,000 กิโลกรัม 10,001 – 15,000 กิโลกรัม และ 5,0001 – 10,000 กิโลกรัม ตามลำดับ และจำหน่ายข้าวสูงสุด 23,000 กิโลกรัม จำหน่ายข้าวต่ำสุด 1,500 กิโลกรัม จำหน่ายข้าวเฉลี่ย 7,304.22 กิโลกรัม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.316

ราคาขายผลผลิต เกษตรกรร้อยละ 46.9 ขายผลผลิตได้ราคามากกว่า 11,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 28.9 21.1 14.4 ขายผลผลิตได้ราคา 9,001 – 10,000 บาท 8,000 – 9,000 บาทและ 10,001 – 11,000 บาทตามลำดับ โดยขายผลผลิตได้ราคาต่ำสุด 9,000 บาท และขายผลผลิตได้ราคาสูงสุด 12,000 บาท ราคาขายผลผลิตเฉลี่ย 10,600 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.174

กำไรหรือขาดทุน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 83.3 ได้กำไรจากการปลูกข้าว และร้อยละ 16.7 ขาดทุนจากการปลูกข้าว

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรตำบลเมืองเก่า อำเภอ กบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

3.1 ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี

ประกอบด้วยประเภทการทำนา การเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว การดูแลรักษา
การใช้น้ำ การใช้สารเคมี การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว การตลาดและการรวมกลุ่มเกษตรกร
ข้อมูลวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผล
ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความต้องการการส่งเสริมด้านการปลูกข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

N = 90

เนื้อหาที่ต้องการ	ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตร (X̄/ความหมาย)													
	ความต้องการ ความรู้	ช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร									วิธีการส่งเสริมการเกษตร			
		บุคคล		สื่อสิ่งพิมพ์			สื่ออิเล็กทรอนิกส์							
		ราชการ	เอกชน	แผ่นพับ	คู่มือ	โปสเตอร์	วิทยุ	โทรทัศน์	วิดีโอ/ซีดี	คอมพิวเตอร์	การบรรยาย	การสาธิต	การฝึกปฏิบัติ	การศึกษาดูงาน
1. ประเภทการทำนา	4.45	3.48	3.75	3.87	4.38	2.82	2.18	4.51	1.57	1.94	3.83	3.83	3.66	4.29
	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย	มากที่สุด	น้อย	น้อย	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด
2. การเตรียมดิน	3.42	3.53	3.65	3.79	3.46	2.22	2.08	4.04	1.67	1.73	3.38	3.23	2.68	3.90
	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	น้อย	น้อย	มาก	น้อย	น้อย	ปาน	ปาน	ปาน	มาก
									ที่สุด	ที่สุด	กลาง	กลาง	กลาง	
3. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว	3.32	3.48	3.04	3.22	2.83	1.68	2.11	3.50	1.59	1.47	3.24	2.58	1.93	2.01
	ปาน	มาก	ปาน	ปาน	ปาน	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	น้อย	น้อย	ปาน	น้อย	น้อย	น้อย
	กลาง		กลาง	กลาง	กลาง				ที่สุด	ที่สุด	กลาง			
4. การดูแลรักษา	4.34	4.23	3.88	4.05	3.43	1.70	2.53	4.22	1.92	2.21	4.29	4.08	3.92	3.39
	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	น้อย	น้อย	มาก	มาก	มาก	ปาน
	ที่สุด	ที่สุด						ที่สุด			ที่สุด			กลาง

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N = 90

เนื้อหาที่ต้องการ	ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตร ($\bar{X}$ /ความหมาย)													
	ความต้องการ ความรู้	ช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร									วิธีการส่งเสริมการเกษตร			
		บุคคล		สื่อสิ่งพิมพ์			สื่ออิเล็กทรอนิกส์							
		ราชการ	เอกชน	แผ่นพับ	คู่มือ	โปสเตอร์	วิทยุ	โทรทัศน์	วิดีโอ/ซีดี	คอมพิวเตอร์	การบรรยาย	การสาธิต	การฝึกปฏิบัติ	การศึกษา
5. การใช้ปุ๋ย	3.51	3.36	3.74	3.48	3.34	2.10	3.02	3.87	1.95	2.20	4.00	3.89	2.80	3.54
	มาก	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	น้อย	ปานกลาง	มาก	น้อย	น้อย	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
6. การใช้สารเคมี	4.62	4.54	4.09	4.45	3.96	1.48	2.20	3.49	1.73	1.67	3.46	2.20	2.03	2.95
	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	น้อย	น้อย	มาก	น้อย	น้อย	ปานกลาง
7. การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว	4.37	4.27	3.75	3.70	3.28	2.00	2.20	3.49	1.73	1.67	3.70	2.67	2.13	3.77
	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย	น้อย	มาก	น้อย	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก
8. การตลาด	2.41	2.66	1.88	2.95	1.81	1.66	1.79	2.47	1.57	1.37	2.28	1.84	1.94	2.27
	น้อย	ปานกลาง	น้อย	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	น้อย	น้อย	น้อย	น้อย	น้อย	น้อย	น้อย	น้อย

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N = 90

เนื้อหาที่ต้องการ	ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตร ($\bar{X}$ /ความหมาย)													
	ความต้องการ ความรู้	ช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร									วิธีการส่งเสริม			
		บุคคล		สื่อสิ่งพิมพ์			สื่ออิเล็กทรอนิกส์							
		ราชการ	เอกชน	แผ่นพับ	คู่มือ	โปสเตอร์	วิทยุ	โทรทัศน์	วิดีโอ/ซีดี	คอมพิวเตอร์	การบรรยาย	การสาริต	การฝึกปฏิบัติ	การศึกษา
9. การรวมกลุ่มเกษตรกร	2.38 น้อย	2.53 น้อย	2.04 น้อย	1.73 น้อยที่สุด	1.68 น้อยที่สุด	1.49 น้อยที่สุด	1.67 น้อยที่สุด	2.34 น้อย	1.48 น้อยที่สุด	1.61 น้อยที่สุด	2.15 น้อย	1.93 น้อย	2.01 น้อย	2.77 ปานกลาง
$\bar{X}$ /ความหมาย	3.64	3.6 มาก	3.21 ปานกลาง	3.47 มาก	3.13 ปานกลาง	1.91 น้อย	2.17 น้อย	3.60 มาก	1.66 น้อยที่สุด	1.81 น้อย	3.37 ปานกลาง	2.92 ปานกลาง	2.65 ปานกลาง	3.13 ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นความต้องการการส่งเสริมด้านการปลูกข้าวของเกษตรกร ตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี

เกษตรกรมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าว ระดับมากที่สุด ได้แก่ การใช้สารเคมีประเภทการทำนา การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว การดูแลรักษา คะแนนเฉลี่ย 4.62 4.45 4.37 4.34 ระดับมาก ได้แก่ การเตรียมดิน คะแนนเฉลี่ย 3.42 ระดับปานกลาง ได้แก่ การใช้ปุ๋ย การเตรียมเมล็ดพันธุ์ คะแนนเฉลี่ย 3.51 3.32 ระดับน้อย ได้แก่ การตลาด และการรวมกลุ่มเกษตรกร คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 2.41 และ 2.38

ช่องทางการส่งเสริมการเกษตร ระดับมาก ได้แก่ บุคคลราชการ เท่ากับ สื่อโทรทัศน์ แผ่นพับ คะแนนเฉลี่ย 3.6 3.47 ระดับปานกลาง ได้แก่ บุคคลเอกชน และคู่มือ คะแนนเฉลี่ย 3.21 และ 3.13 ระดับน้อย ได้แก่ วิทยุ ปสเตอร์ คอมพิวเตอร์ คะแนนเฉลี่ย 2.17 1.91 1.81 และระดับน้อยที่สุด ได้แก่ วิดีโอ/ซีดี คะแนนเฉลี่ย 1.66

วิธีการส่งเสริมการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบรรยาย การศึกษาดูงาน การสาธิต การฝึกปฏิบัติ คะแนนเฉลี่ย 3.37 2.92 3.13 2.6

3.2 ด้านการจัดการฝึกอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การประสานงานในการจัดฝึกอบรม เกษตรกรผู้ทำนาดำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ จำนวนวันที่เหมาะสมในการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ช่วงเดือนที่เหมาะสมต่อการจัดฝึกอบรม จำนวนวันที่เหมาะสมในการจัดฝึกอบรม จำนวนผู้เข้ารับการอบรมที่เหมาะสมต่อรุ่น และสถานที่ที่เหมาะสมต่อการฝึกอบรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประสานงานในการจัดการฝึกอบรมเกษตรกร ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ข้อมูลเกี่ยวกับการประสานงานในการจัดการฝึกอบรม เกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

N = 90

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนวันที่เหมาะสมในการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม		
ฝึกอบรม		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 วัน	8	8.8
4 – 7 วัน	43	47.7
8 – 11 วัน	23	25.6
12 – 15 วัน	16	17.6
ตั้งแต่ 16 วันขึ้นไป	1	1.1
น้อยที่สุด = 1 วัน	เฉลี่ย = 9.09 วัน	
มากที่สุด = 30 วัน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.233 วัน	
ช่วงเดือนที่เหมาะสมต่อการจัดฝึกอบรม		
มกราคม - มีนาคม	60	66.6
เมษายน - มิถุนายน	19	21.2
กรกฎาคม - กันยายน	4	4.4
ตุลาคม - ธันวาคม	7	7.8
จำนวนวันที่เหมาะสมในการจัดฝึกอบรมในแต่ละครั้ง		
1 วัน	15	16.7
2 วัน	42	46.7
3 วัน	31	34.4
มากกว่า 3 วัน	2	2.2
น้อยที่สุด = 1 วัน	เฉลี่ย = 2.24 วัน	
มากที่สุด = 5 วัน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.812 วัน	

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

N = 90

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนผู้เข้ารับการอบรมที่เหมาะสมต่อรุ่น		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 คน	33	36.68
21 – 40 คน	43	47.78
มากกว่า 40 คน	14	15.5
น้อยที่สุด = 10 คน	เฉลี่ย = 31.00 คน	
มากที่สุด = 100 คน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 16.595	
สถานที่ที่เหมาะสมต่อการฝึกอบรม		
ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล	43	47.8
ศาลาประชาคมในหมู่บ้าน	41	45.6
จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	2	2.2
ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	4	4.4

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นว่าการประสานงานในการจัดการฝึกอบรม เกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี พอสรุปได้ดังนี้

จำนวนวันที่เหมาะสมในการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม เกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.3 ต้องการให้เจ้าหน้าที่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า ระหว่าง 4 – 7 วัน รองลงมา ร้อยละ 15.3 ต้องการให้เจ้าหน้าที่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า ระหว่าง 8 – 11 วัน และน้อยที่สุด ร้อยละ 4.2 ต้องการให้เจ้าหน้าที่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า ระหว่าง 12 – 15 วัน โดยเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า น้อยที่สุด 1 วัน และมากที่สุด 30 วัน จำนวนวันที่เหมาะสมในการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม เฉลี่ย 8.42 วัน มีค่าเบี่ยงเบน 5.991 วัน

ช่วงเดือนที่เหมาะสมต่อการจัดฝึกอบรม เกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี ร้อยละ 64.7 ต้องการจัดฝึกอบรมในช่วงเดือน มกราคม – มีนาคม รองลงมา ร้อยละ 24.3 ต้องการจัดฝึกอบรมในช่วงเดือน เมษายน – มิถุนายน และน้อยที่สุด ร้อยละ 2 ต้องการจัดฝึกอบรมในช่วงเดือน กรกฎาคม – กันยายน

จำนวนวันที่เหมาะสมในการจัดฝึกอบรมในแต่ละครั้ง เกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ร้อยละ 44.9 ต้องการอบรมจำนวน 2 วัน รองลงมาร้อยละ 35.0 ต้องการอบรมจำนวน 3 วัน และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.3 ต้องการอบรมจำนวน 4 วัน โดยเกษตรกรต้องการอบรมน้อยที่สุด 1 วัน และมากที่สุด 5 วัน จำนวนวันที่เหมาะสมในการจัดฝึกอบรมในแต่ละครั้ง เฉลี่ย 2.23 วัน มีค่าเบี่ยงเบน 0.804 วัน

จำนวนผู้เข้ารับการอบรมที่เหมาะสมต่อรุ่น เกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ร้อยละ 59 ต้องการให้เจ้าหน้าที่จัดอบรม โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมต่อรุ่น ระหว่าง 21 – 40 คน รองลงมาร้อยละ 27.7 ต้องการให้เจ้าหน้าที่จัดอบรม โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมต่อรุ่น น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 คน และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.6 ต้องการให้เจ้าหน้าที่จัดอบรม โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมต่อรุ่น ระหว่าง 61 – 80 คน โดยเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่จัดอบรม โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมต่อรุ่น น้อยที่สุด 10 คน และมากที่สุด 100 คน จำนวนผู้เข้ารับการอบรมที่เหมาะสมต่อรุ่น เฉลี่ย 30.42 คน มีค่าเบี่ยงเบน 13.791 วัน

สถานที่ที่เหมาะสมต่อการฝึกอบรม เกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ร้อยละ 60.2 ต้องการจัดฝึกอบรม ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมา ร้อยละ 32.8 ต้องการจัดฝึกอบรม ณ ศาลาประชาคมในหมู่บ้าน และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.7 ต้องการจัดฝึกอบรม ณ จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

3.3 ด้านการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม

การสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรมของ เกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ ปัจจัยการผลิต การตลาด การส่งเสริมการเกษตร และการให้บริการเอกสารคำแนะนำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความต้องการ การสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม ด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ระดับความต้องการการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรมของเกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

N = 90

ประเด็น	ระดับความต้องการ					$\bar{X}$ (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ปัจจัยการผลิต							
- ประสานแหล่งเงินทุน	26 (28.9)	24 (26.7)	36 (40.0)	2 (2.2)	2 (2.2)	3.78 (0.96)	มาก
- ประสานแหล่งปัจจัย การผลิต	31 (34.4)	28 (31.1)	29 (32.2)	1 (1.1)	1 (1.1)	3.97 (0.90)	มาก
รวม						3.87	มาก
2. การตลาด							
- การประชาสัมพันธ์	52 (57.8)	15 (16.7)	21 (23.3)	0 (0)	2 (2.2)	4.28 (0.97)	มากที่สุด
- การจัดตั้งกลุ่ม	30 (33.3)	28 (31.1)	28 (31.1)	2 (2.2)	2 (2.2)	3.91 (4.00)	มาก
- วางแผนการผลิตและ การตลาด	49 (54.4)	17 (18.9)	23 (25.6)	1 (1.1)	0 (0)	4.27 (0.88)	มากที่สุด
- ประกันราคาผลผลิต	59 (65.6)	13 (14.4)	17 (18.9)	0 (0)	1 (1.1)	4.43 (0.87)	มากที่สุด
รวม						4.22	มากที่สุด
3. การส่งเสริมการเกษตร							
- การให้คำแนะนำแก่ เกษตรกร	41 (45.6)	21 (23.3)	27 (30.0)	1 (1.1)	0 (0)	4.13 (0.88)	มาก
- การจัดฝึกอบรมให้ ความรู้เพิ่มเติม	35 (38.9)	26 (28.9)	27 (30.0)	1 (1.1)	1 (1.1)	4.03 (0.91)	มาก
รวม						4.08	มาก
4. การให้บริการเอกสาร คำแนะนำ							
	34 (37.8)	23 (25.6)	29 (32.2)	3 (3.3)	1 (1.1)	3.98 (0.99)	มาก

จากตารางที่ 4.10 ระดับความต้องการการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรมของเกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี เปรียบความคิดเห็น ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ด้านปัจจัยการผลิต เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก ทั้ง 2 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) การประสานแหล่งปัจจัยการผลิต (คะแนนเฉลี่ย 4.05) และ (2) การประสานแหล่งเงินทุน (คะแนนเฉลี่ย 3.85)

ด้านการตลาด เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) การประกันราคาผลผลิต (คะแนนเฉลี่ย 4.43) (2) การประชาสัมพันธ์ และ (3) การวางแผนการผลิตและการตลาด (คะแนนเฉลี่ย 4.30) เท่ากัน และระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ (4) การจัดตั้งกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 4.06)

ด้านการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก ทั้ง 2 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) การให้คำแนะนำแก่เกษตรกร (คะแนนเฉลี่ย 4.14) และ (2) การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม (คะแนนเฉลี่ย 4.08)

ด้านการให้บริการเอกสารคำแนะนำ เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.98)

สรุปภาพรวมในระดับความต้องการการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรมของเกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี ด้านปัจจัยการผลิต เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.87) โดยประสานแหล่งปัจจัยการผลิตได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 3.97)

1. ด้านการตลาด เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.22) โดยการประกันราคาผลผลิต ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 4.43)
2. ด้านการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.08) โดยการให้คำแนะนำแก่เกษตรกรได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 4.13)
3. ด้านการให้บริการเอกสารคำแนะนำ เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.98)

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการปลูกข้าว ของเกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี

4.1 ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหา และอุปสรรค ด้านต่างๆ ในการปลูกข้าว ของเกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรีจำนวน 90 ราย โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 4.11 ระดับของปัญหา และอุปสรรค ของเกษตรกรผู้ทำนา อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

N = 90

ปัญหา	ระดับของปัญหา					$\bar{X}$ (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. พันธุ์							
1.1 เกษตรกรขาดความรู้ด้านการคัดเลือกพันธุ์	35 (38.9)	39 (43.3)	16 (17.8)	0 (0)	0 (0)	4.21 (0.72)	มากที่สุด
1.2 เกษตรกรขาดแคลนเมล็ดพันธุ์	27 (30.0)	42 (46.7)	18 (20.0)	3 (3.3)	0 (0)	4.03 (0.80)	มาก
1.3 พันธุ์ที่ใช้อยู่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่	24 (26.7)	38 (42.2)	23 (25.6)	2 (2.2)	3 (3.3)	3.87 (0.95)	มาก
รวม						4.03	มาก
2. การปลูก							
2.1 ขาดแรงงาน	37 (41.1)	34 (37.8)	16 (17.8)	3 (3.3)	0 (0)	4.17 (0.83)	มาก
2.2 พื้นที่เพาะปลูกไม่เหมาะสม	27 (30.0)	32 (35.6)	27 (30.0)	4 (4.4)	0 (0)	3.91 (0.88)	มาก
รวม						4.04	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

N = 90

ปัญหา	ระดับของปัญหา					$\bar{X}$ (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		

	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)		
3. การบำรุงดูแลรักษา							
3.1 ปู๋ยและสารเคมีแพง	13	26	35	11	5	3.34	ปานกลาง
	(14.4)	(28.9)	(38.9)	(12.2)	(5.6)	(1.05)	
3.2 ขาดแคลนแหล่งน้ำ	49	12	26	2	1	4.18	มาก
	(54.4)	(13.3)	(28.9)	(2.2)	(1.1)	(1.00)	
3.3 ขาดความรู้ในการ	37	30	22	0	1	4.13	มาก
ป้องกันกำจัดโรคพืช	(41.1)	(33.3)	(24.4)	(0)	(1.1)	(1.00)	
3.4 ขาดความรู้ในการ	40	20	28	2	0	4.09	มาก
ป้องกันกำจัดแมลง	(44.4)	(22.2)	(31.1)	(2.2)	(0)	(0.92)	
ศัตรูพืช							
รวม						3.93	มาก
4. การเก็บเกี่ยว							
4.1 สภาพอากาศที่	56	10	21	2	1	4.31	มากที่สุด
เปลี่ยนแปลง ทำให้ผล	(62.2)	(11.1)	(23.3)	(2.2)	(1.1)	(0.97)	
ผลิตไม่ได้คุณภาพ							
รวม						4.31	มากที่สุด
5. การจำหน่าย							
5.1 โรงสีเข้าร่วม	34	17	33	6	0	3.88	ปานกลาง
โครงการฯมีไม่เพียงพอ	(37.8)	(18.9)	(36.7)	(6.7)	(0)	(1.00)	
5.2 โรงสีกดราคา	29	22	33	5	1	3.81	มาก
	(32.2)	(24.4)	(36.7)	(5.6)	(1.1)	(0.99)	
รวม						3.84	มาก

จากตารางที่ 4.11 แสดงระดับของปัญหา และอุปสรรค ของเกษตรกรผู้ทำนา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี สรุปได้ดังนี้

ด้านพันธุ์ เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) เกษตรกรขาดความรู้ ด้านการคัดเลือกพันธุ์ (คะแนนเฉลี่ย 4.21) (2) ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ (คะแนนเฉลี่ย 4.03) (3) พันธุ์ที่ใช้อยู่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ (คะแนนเฉลี่ย 3.87)

ด้านการปลูก เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ดังนี้ (1) ขาดแรงงาน (คะแนนเฉลี่ย 4.17) และ (2) พื้นที่เพาะปลูกไม่เหมาะสม (คะแนนเฉลี่ย 3.91)

ด้านการบำรุงดูแลรักษา เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก 3 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) ขาดแคลนแหล่งน้ำ (คะแนนเฉลี่ย 4.18) (2) ขาดความรู้ในการป้องกันกำจัดโรคพืช (คะแนนเฉลี่ย 4.13) (3) ขาดความรู้ในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชและระดับปานกลางได้แก่ ปุ๋ย และสารเคมีแพง (คะแนนเฉลี่ย 3.34)

ด้านการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับมากที่สุด ได้แก่ สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงทำให้ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ (คะแนนเฉลี่ย 4.31)

ด้านการจำหน่าย เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก ทั้ง 2 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) โรงสีเข้าร่วมโครงการมีไม่เพียงพอ (คะแนนเฉลี่ย 3.88) (2) โรงสีถดถอย (คะแนนเฉลี่ย 3.81) และ

สรุปภาพรวมของระดับปัญหา ของเกษตรกรผู้ทำนา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี

ด้านพันธุ์ เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.99) โดยปัญหา เรื่อง เกษตรกรขาดความรู้ ด้านการคัดเลือกพันธุ์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 4.19)

1. **ด้านการปลูก** เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.65) โดยปัญหา เรื่อง เกษตรกรขาดความรู้วิธีการปลูกที่ถูกต้อง มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 3.97)

2. **ด้านการบำรุงดูแลรักษา** เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.02) โดยปัญหา เรื่อง ขาดแคลนแหล่งน้ำ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 4.36)

3. **ด้านการเก็บเกี่ยว** เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.82) โดยปัญหา เรื่อง เกษตรกรเร่งเก็บผลผลิต ทำให้ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 2.82)

4. **ด้านการแปรรูป** เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.78) โดยปัญหา เรื่อง เกษตรกรขาดความรู้ด้านการแปรรูป มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 3.83)

4.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 90 ราย ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

4.2.1 ด้านการปลูกข้าว

- 1) พันธุ์ สนับสนุนให้เกษตรกรเปลี่ยนพันธุ์ข้าวทุกปี ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้เรื่องพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับพื้นที่ การเจริญเติบโตดี ทนต่อโรคและแมลง และให้ผลผลิตต่อไร่สูง
- 2) การปลูก ให้เจ้าหน้าที่แนะนำวิธีการทำนาโยนเพื่อลดต้นทุนด้านพันธุ์ข้าว
- 3) การดูแลรักษา ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยจัดหาแหล่งน้ำ เช่น การขุดบ่อกักเก็บน้ำเพื่อใช้ในหน้าแล้ง ต้องการความรู้เรื่องป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช โดยให้เจ้าหน้าที่มาแนะนำในการปฏิบัติดูแลรักษา และ จัดฝึกอบรมให้ความรู้
- 4) การเก็บเกี่ยว ควรได้รับการสนับสนุนเรื่องการลดความชื้นหลังการเก็บเกี่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 5) การตลาด เจ้าหน้าที่ควรจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ให้กับเกษตรกรทั้งการตลาดและแปรรูปเป็นสินค้าอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.2.2 ด้านการจัดฝึกอบรม

- 1) สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม ควรเป็นสื่อที่สัมผัสได้จริง ปฏิบัติได้จริง เกษตรกรสามารถเข้าใจได้ง่าย
- 2) วิธีการที่ใช้ในการฝึกอบรม ควรเน้นเรื่องการปฏิบัติ เกษตรกรสามารถที่จะจดจำ และนำกลับไปใช้ได้

4.2.3 ด้านการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม

- 1) ปัจจัยการผลิต การใช้ปุ๋ยเคมี รัฐควรช่วยสนับสนุนปุ๋ยเคมีให้มีราคาถูก และมีการจัดอบรมให้ความรู้ เรื่องการใช้ปุ๋ยเคมี
- 2) การตลาด มีการตั้งศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนเพื่อเป็นกลุ่มมีการต่อรองราคาจำหน่ายผลผลิต
- 3) การส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ควรจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ ฝึกทักษะ ให้กับเกษตรกร พร้อมทั้งหาเทคโนโลยีการ ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง และสามารถลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรได้